Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар універсітэта
_____ Н. У. Карчэўская
25 лютага 2026 г.
Рэгістрацыйны № ВД-6/26-155 э/вуч.

# РЭЖЫСУРА ТЭАТРАЛІЗАВАНЫХ ПРАДСТАЎЛЕННЯЎ

*Вучэбная праграма*
*ўстановы адукацыі па вучэбнай дысцыпліне*
*для спецыяльнасці 6-05-0215-04 Рэжысура прадстаўленняў і свят*

2026

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0215-04 Рэжысура прадстаўленняў і свят, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь 21.08.2023 №270; вучэбнага плана па спецыяльнасці 6-05-0215-04 Рэжысура прадстаўленняў і свят

**СКЛАДАЛЬНІК:**
*Г. М. Суліма*, дацэнт кафедры рэжысуры установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

**РЭЦЭНЗЕНТЫ:**
*Я. Я. Фамбараў*, начальнік гукарэжысёрскай службы дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы «Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь «Маладзёжны тэатр эстрады»;

*І. А. Алексніна,* загадчык кафедры тэатральнай творчасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт.

**РЕКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:**
*кафедрай рэжысуры* ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 9 ад 26.05.2026)
*прэзідыумам навукова-метадычнага савета* ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 28.05.2025)

# ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна “Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў і свят” уваходзіць ў модуль “Рэжысура”. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны прадугледжвае высокі ўзровень прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў у галіне рэжысуры і драматургіі тэатралізаваных прадстаўленняў і свят, веданне спецыфічных асаблівасцей рэжысуры тэатралізаваных прадстаўленняў.

Выкладанне вучэбнай дысцыпліны “Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў” звязана з выкладаннем іншых вучэбных дысцыплін, сярод якіх: “Прафесійная педагогіка” “Методыка выкладання спецдысцыплін», «Асновы акцерскага майстэрства”, “Тэорыя драмы”.

Асноўныя *мэты* вучэбнай дысцыпліны “Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў” – фарміраванне ў студэнтаў ведаў у галіне тэарэтычнай і практычнай спадчыны рэжысёрскай школы, заснаванай К. С. Станіслаўскім, У. І. Неміровічам-Данчанка, Я. Б. Вахтангавым, У. Э. Меерхольдам; засваенне спецыфічных асаблівасцей рэжысуры тэатралізаваных прадстаўленняў і свят, характэрных рыс «тэатралізацыі» як мастацкага метаду; пераламэнне жыццёвага дакументальнага матэрыялу ў мастацка-вобразную сцэнічную форму.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны абумоўлівае вырашэнне наступных *задач*:

– выкарыстанне тэхналогій пастановачнай работы ў галіне рэжысуры свят, арганізацыя і правядзенне зводных і генеральнай рэпетыцыі свят, абрадавых тэатралізаваных дзействаў, відовішчаў, гульнявых праграм;

– стварэнне рэжысёрскіх праектаў свята, відовішча, тэатралізаванага абрадавага дзейства, гульнявой праграмы і іх увасабленне на традыцыйнай і нетрадыцыйнай сцэнічнай пляцоўцы ў закрытым памяшканні і на адкрытай прасторы;

– выкарыстанне традыцыйных і новых форм святочнай культуры, напаўненне іх актуальным, запатрабаваным зместам для сучаснікаў;

– стымуляванне інавацыйных кірункаў у рэжысёрска-пастановачнай дзейнасці тэатралізаваных прадстаўленняў, гульнявых, конкурсных, спартыўных праграм і іншых форм святочнай культуры на аснове арыгінальных рэжысёрскіх рашэнняў.

У выніку засваення вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

– генезіс, сімволіку і семантыку беларускіх рытуалаў, звычаяў, абрадаў, свят;

– асаблівасці рэжысуры народнага абраду, тэатралізаванага прадстаўлення ў народным святе;

– методыку распрацоўкі і ўвасаблення рэжысёрскага праекта, сюжэтна-гульнявых і конкурсных праграм, ролевых гульняў;

– методыку фальклорна-этнаграфічнай распрацоўкі абраду і свята;

– традыцыі і навацыі ў творчай арганізацыі свят, новыя напрамкі развіцця сучаснай святочнай культуры Беларусі, асаблівасці рэжысуры свят і фестываляў народнай творчасці, свята горада, вёскі;

– спецыфіку рэжысуры разнажанравых структурных кампанентаў свята;

*умець*:

– увасабляць народны абрад на аснове мясцовых традыцый у закрытым памяшканні і на вольным паветры;

– увасабляць спецыфічны гульнявы комплекс кожнага свята каляндарнага цыкла, сямейна-бытавога традыцыйнага абраду, у тым ліку сучасных сюжэтна-гульнявых і конкурсных праграм, ролевых гульняў;

– ствараць сцэнарна-рэжысёрскую распрацоўку абраду на аснове аўтэнтычнага фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу;

– рэалізоўваць сваю мастацкую задуму і арганізаваць мастацка-творчы працэс па стварэнні розных тэатралізаваных або святочных форм;

– праяўляць высокае прафесійнае майстэрства ва ўсіх галінах рэжысёрскай і выканальніцкай дзейнасці, дэманстраваць упэўненасць у валоданні рэжысёрска-пастановачнай тэхналогіяй, веданне гістарычных і сучасных тэхналагічных працэсаў у стварэнні тэатралізаваных і іншых святочных форм, правядзенні даследчай дзейнасці;

– распрацоўваць рэжысёрскі праект свята;

*мець навык:*

– валодання тэхналогіяй увасаблення гульнявой праграмы, абраду, эстраднага нумара, тэатралізаванага прадстаўлення, свята;

– валодання практычнай дзейнасцю ў рэжысуры і выканальніцкім майстэрстве, спосабамі ўкаранення разнастайных сродкаў мастацкай выразнасці ў працэс стварэння святочных форм;

– прафесійнымі якасцямі вядучага гульні, тэатралізаванага прадстаўлення, свята.

Авалодванне зместам дадзенай вучэбнай дысцыпліны накіравана на фарміраванне базавай прафесійнай кампетэнцыі: выкарыстоўваць навыкі рэжысуры і выканальніцкага майстэрства акцёра, прымяняць разнастайныя сродкі мастацкай выразнасці ў працэсе стварэння розных відаў свята.

Адукацыйны працэс па дысцыпліне «Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў» накіраваны не толькі на набыццё студэнтамі тэарэтычных ведаў, практычных уменняў і навыкаў па прафесіі рэжысёра, але і на развіццё

творчага патэнцыялу, каштоўнасна-сэнсавых арыентацый, духоўна-асабовых якасцей, а таксама на фарміраванне светапоглядной пазіцыі, крэатыўнага мыслення, грамадзянска-патрыятычных якасцей асобы, гатовай да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

На засваенне вучэбнай дысцыпліны «Рэжысура тэатрізаваных прадстаўленняў» для дзеннай формы навучання прадугледжана усяго 180 гадзін, з іх 104 гадзіны аўдыторныя заняткі (8 гадзін – лекцыі, 82 гадзіны – практычныя заняткі, 14 гадзін – індывідуальныя).

Для студэнтаў завочнай формы атрымання адукацыі прадугледжана усяго 180 гадзін, з іх 26 гадзін – аўдыторныя заняткі (2 гадзіны – лекцыі, 22 гадзіны – практычныя заняткі, 2 гадзін – індывідуальныя).

Рэкамендаваная форма правядзення бягучай атэстацыі студэнтаў – творчы паказ.

Рэкамендаваная форма правядзення прамежкавай атэстацыі студэнтаў – залік.

## ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

*Уводзіны*

Прадмет, мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны, яе значнасць і месца ў сістэме навучання рэжысёраў тэатралізаваных прадстаўленняў і свят.

Мастацка-выразныя сродкі рэжысуры тэатралізаваных свят і прадстаўленняў. Вобразнае мысленне. Паняцці «мастацтва» і «рамяство». Майстры рэжысуры свят. Асаблівасці рэжысуры масавых свят. Класіфікацыя свят. Сучаснае разуменне, стан, тэндэнцыі развіцця тэатралізаваных форм адпачынку.

*Тэма 1. Тыпалогія тэатралізаваных і святочных дзей*

Сутнасць паняццяў «тэатралізаванае прадстаўленне», «свята», «відовішча», «тэатралізаваны канцэрт», «шоу». Тэатралізаванае прадстаўленне – творчае асэнсаванне рэчаіснасці, фактаў, музычнай, харэаграфічнай, дакументальнай, мастацкай інфармацыі, ператварэнне іх у тэатр, наданне феномена, не маючаму адносін да тэатра, гульнявых і ролевых рыс. Відовішча – сцэнічнае дзеянне, якое прываблівае свядомасць пры дапамозе візуальнасці. Шоу-праграма – забаўляльнае мерапрыемства пастановачнага характару.

Тыпалогія прадстаўленняў як самастойных відовішчных форм. Тэатралізаванае прадстаўленне – сцэнічнае дзеянне, аб'яднанае адзінай думкай, у якім мантажна спалучаюцца ўсе віды, жанры літаратуры і мастацтва. Публіцыстычныя, святочныя, дзіцячыя, эстрадныя прадстаўленні, прадстаўленні-капуснікі, прадстаўленні-кірмашы, прадстаўленні-канцэрты, агітпрадстаўленні.

Прадстаўленне як цэнтральная частка свята, яго адметныя рысы і выразныя сродкі. Асноўныя этапы работы над стварэннем тэатралізаванага прадстаўлення ў святе. Пошук сцэнарна-рэжысёрскага ходу прадстаўлення. Выразныя сродкі тэатралізаванага прадстаўлення.

*Тэма 2. Тэатралізаванае прадстаўленне на аснове падрыхтаваных нумароў*

Рэжысёрская задума і літаратурна-рэжысёрская распрацоўка тэатралізаванага прадстаўлення на аснове разнажанравых нумароў. Структура, сцэнарна-рэжысёрскі ход, архітэктоніка і жанр тэатралізаванага прадстаўлення. Вызначэнне звышзадачы, скразнога дзеяння, рэжысёрскіх эпізодаў, мастацкага вобраза тэатралізаванага прадстаўлення ў мастацка-дэкаратыўным, музычным і пластычным вырашэннях. Застольныя, планіровачныя, мантажныя, зводныя і генеральная рэпетыцыі.

Тэарэтычная распрацоўка тэатралізаванага прадстаўлення: складанне праграмы, агульнага сцэнарнага плана, літаратурнага сцэнарыя, правядзенне рэжысёрскага і тэхналагічнага аналізу сцэнарыя, выяўленне рэжысёрскай эксплікацыі (бачання) увасабляемага дзейства, стварэнне арганізацыйна-вытворчага плана па творчым, матэрыяльна-тэхнічным, арганізацыйным і фінансавым увасабленні.

Практычнае ўвасабленне тэатралізаванага прадстаўлення: пастаноўка тэатралізаванага прадстаўлення (дапрацоўка ці перапрацоўка нумароў у адпаведнасці з агульнай задумай); стварэнне новых нумароў, неабходных для ўвасаблення рэжысёрскай задумы; складанне музычнай, светлавой і пластычнай партытур; запіс фанаграм; выраб элементаў мастацка-дэкаратыўнага афармлення, падрыхтоўка сцэнічных касцюмаў, рэквізіту і бутафорыі; арганізацыя і правядзенне рэпетыцыйнага працэсу; паказ прадстаўлення перад гледачамі.

### *Тэма 3. Рэжысура і арганізацыя сучаснага абраду, тэатралізаванага фальклорнага прадстаўлення*

Вытокі абраднасці. Выкарыстанне фальклорных гульнявых традыцый у сучасным абрадзе. Тэатралізаванае фальклорнае прадстаўленне ў сучасных святах на аснове твораў вусна-паэтычнай творчасці, гістарычных падзей, абрадава-гульнявога дзеяння. Абрад як відовішчная частка свята. Мантаж сцэнічнага абрадавага дзеяння на аснове рытуалу. Стылізацыя традыцыйнага абраду. Паняцці «рэстаўрацыя», «рэканструкцыя», «трансфармацыя». Рэжысёрскі аналіз сцэнічнай формы абраду. Асаблівасці творчага вырашэння і арганізацыі абрадавага прадстаўлення ў сцэнічных умовах. Мастацкі вобраз абрадавага прадстаўлення ў мастацка-дэкаратыўным, музычным і пластычным увасабленнях. Прасторавае вырашэнне абраду ў сцэнічных умовах. Распрацоўка сістэмы вобразаў тэатралізаванага абраду. Пераламэнне масавагульнявога традыцыйнага абрадавага дзейства ў сцэнічную мастацка-відовішчную форму.

### *Тэма 4. Работа рэжысёра з дакументальным матэрыялам*

Паняцце «дакумент». Дакументальнае дзеянне. Рэканструкцыя падзей. Дакументальны вобраз. Рэальны герой – аснова дакументальнага прадстаўлення, масавага свята. Этапы работы рэжысёра з дакументальным матэрыялам: вывучэнне, адбор матэрыялу; рэжысёрская задума, напісанне сцэнарыя; застольны рэпетыцыйны перыяд; рэпетыцыя ў выгарадках. Музычна-шумавое вырашэнне прадстаўлення (падбор музыкі і шумоў, дра-

матургія гукарада). Работа над стварэннем тэмпарытмічнага малюнка, атмасферы.

*Тэма 5. Рэжысура эстраднага прадстаўлення*

Тэрмін «эстрада». Асаблівасці рэжысуры эстрады. Гісторыя ТЭРЭВСАТа (тэатр рэвалюцыйнай сатыры), «сінеблузники». Эстрада 20-х гг. XX ст. Жанры эстрадных нумароў (размоўны, вакальны, харэаграфічны, эстрадна-цыркавы, арыгінальны).

Асаблівасці тэатральных школ: К. С. Станіслаўскі, У. І. Неміровіч-Данчанка – «мастацтва перажывання»; У. Э. Меерхольд, Я. Б. Вахтангаў – «мастацтва прадстаўлення»; М. Чэхаў, Е. Гратоўскі – псіхафізіка і імправізацыя; Б. Брэхт – тэатр адчужэння.

Паняцці «ілюстрацыя», «тэатралізацыя».

Паняцці «стыль», «аўтарскі стыль», «стылявыя напрамкі», «штамп». Сувязь стылю і рэжысёрскага метаду ўвасаблення нумара.

*Тэма 6. Мастацкая структура нумара*

Паняцце «нумар». Нумар як адзінка тэатралізаванага прадстаўлення. Тыпалогія канцэртных нумароў. Рэжысёрскі нумар. Структура сцэнічнага эцюда, канцэртнага нумара і мініяцюры. Адрозненні і агульныя выразныя сродкі і элементы ў сцэнічных творах.

*Тэма 7. Нумары размоўнага жанру*

Тыпы размоўнага жанру і іх асаблівасці (монаспектакль, мініяцюра, маналог «у вобразе», канферанс, фельетон, скетч, інтэрмедыя, сцэнка, эстрадны дыялог, эстрадна-бытавы расказ, пародыя, бурымэ). Тыпы нумароў музычна-размоўнага жанру: куплет, шансанетка, прыпеўка, музычны фельетон.

*Тэма 8. Нумары вакальна-эстраднага, пластыка-харэаграфічнага жанру ў структуры тэатралізаванага прадстаўлення*

Песня на эстрадзе. Асаблівасці мікрафонных спеваў, a capella, народныя спевы, раманс, балада, жартоўная песня, прыпеўка, патрыятычная песня, лірычная песня.

Характэрныя асаблівасці харэаграфічнай мініяцюры, эстраднага танца, сімфанічнага танца, пантамімы.

*Тэма 9. Стварэнне нумара на аснове літаратурнай крыніцы, твора вусна-паэтычнай творчасці*

Шляхі пералажэння літаратурнага, вусна-паэтычнага матэрыялу ў сцэнічны твор (легенды, паданні, байкі, песні). Этапы рэжысёрскай распрацоўкі і даследавання літаратурнай крыніцы, вусна-паэтычнага твора. Музычнае вырашэнне нумара. Мастацка-дэкаратыўнае вырашэнне нумара. Пластычнае вырашэнне нумара. Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу. Этапы інсцэнізацыі песні. Асаблівасці рэжысуры нумара на ў тэатралізаваным прадстаўленні.

*Тэма 10. Эстрадна-цыркавыя, арыгінальныя нумары на аснове гратэскавых форм*

Тыпы эстрадна-цыркавых нумароў: эквілібрыстыка, жанглiраванне, ілюзіён, эксцэнтрыка, акрабатыка і інш. Віртуозная тэхніка валодання трукамі ў адзінстве з пластыкай, спевамі, танцам, словам, музыкай.

Паняцце «гратэск», гісторыя яго ўзнікнення і развіцця. Алегарычная пантаміма, скульптура, жывапіс, байка, верш. Гратэскавы метад пабудовы вобразаў у міфалогіі і мастацтве народаў свету. Месца гратэску ў нумары. Выяўленне смешнага ў нумары.

*Тэма 11. Пантаміма і клаўнада на эстрадзе. Стварэнне лялечнага нумара*

Пантаміма – мастацтва сцэнічнага дзеяння, выражэнне цела ў пластыцы без слоў. Пантаміма: класічная, філасофская, па творах мастакоў-карыкатурыстаў; буфанада, клаўнада, музычная эксцэнтрыка. Клаўнада як асобая форма гратэску. Роля імправізацыі ў пастаноўцы нумара клаўнады.

Вытокі лялечнага тэатра. Беларуская батлейка як тып народнага відовішча. Прынцыпы пабудовы лялечных жанравых сцэн у адзіную кампазіцыю. Лялька на эстрадзе. Разнавіднасці лялек (пальцавыя, пальчаткавыя, палкавыя, роставыя). Вентралогія, імітацыя, гукаперайманне.

*Тэма 12. Пастановачная работа па ўвасабленні нумара*

Застольны перыяд як пачатковы этап творчага ўвасаблення нумара. Раскрыццё агульных мастацкіх рыс будучага нумара. Тэма і ідэя. Чытанне літаратурнага сцэнарыя або інсцэнізацыі твора, размяркоўванне роляў паміж выканаўцамі. Рэжысёрская характарыстыка дзеючых асоб. Чытанне сцэнарыя па ролях. Вызначэнне сэнсу ўчынкаў кожнага персанажа, яго адносін да падзей, канфлікту і іншых персанажаў, раскрыццё падтэксту, унутранага маналогу і другога плана дзеючых асоб. Планіровачныя рэпетыцыі ў

прадметным асяроддзі (сталы, крэсла, лавы і г. д.), якія ўмоўна мадэлююць мастацка-дэкаратыўнае афармленне будучага нумара. Мантажная рэпетыцыя як тэхнічнае рашэнне нумара. Вызначэнне месцаў размяшчэння ўсіх відаў тэхнічнай апаратуры. Тэхнічнае вырашэнне і пастаноўка гукавога і светлавога абсталявання нумара. Удакладненне месца, часу і спосабаў тэхнічных перастановак. Агляд мастацка-дэкаратыўнага афармлення ў поўным аб'ёме, касцюмаў і грыму персанажаў на фоне святла. Тэхнічныя прагоны нумара пад фанаграму. Прагон нумара як сінтэз яго творчых і тэхнічных кампанентаў. Карэкцыя дзеянняў творчых і тэхнічных выканаўцаў. Генеральная рэпетыцыя нумара як завяршальны этап работы рэжысёра над нумарам, прагон дзейства з усімі дадатковымі сродкамі выразнасці. Карэкціровачная рэпетыцыя як улік выказаных заўваг і выпраўленне выяўленых недахопаў. Здача і паказ нумара перад гледачамі.

*Тэма 13. Канцэрт – як форма прадстаўлення. Віды і жанры канцэртаў. Асаблівасці рэжысуры тэатралізаванага канцэрта*

Тэрмін «канцэрт». Віды канцэрта: сольны, монаканцэрт, зборны, справаздачны, акадэмічны альбо філарманічны, камерны, сімфанічны, дзіцячы, тэматычны, рэвю, тэатралізаваны, канцэрт народнай творчасці, эстрадны, гала-канцэрт, шоу. Рэжысура канцэртнай праграмы: разнастайнасць нумароў, улік тэматычнага спалучэння нумароў. Вызначэнне месца нумара ў праграме. Асаблівае значэнне пачатковых і фінальных нумароў. Дакладнасць пераходу ад нумара да нумара. Працягласць нумароў. Мастацкі вобраз у тэатралізаваным канцэрце. Асноўныя (гендарныя, тэмпарытмічныя) заканамернасці складання канцэртных праграм.

Канцэрт на стадыёне. Улік тэхнічнага абсталявання выступленняў (інструменты, станкі і падстаўкі, цыркавое і спартыўнае абсталяванне).

*Тэма 14. Выразныя сродкі рэжысуры канцэрта*

Відэасюжэты і відэаінсталяцыя (работа з экранамі і маніторамі). Харэаграфічныя, цыркавыя і пластычныя фонавыя групы. Асвятляльныя і лазерныя эфекты. 3D-мапінг. Музычныя паўзы. Сцэнаграфічнае рашэнне канцэрта. Работа рэжысёра з мастаком. Сюжэтны ход, ролевая персаніфікацыя, сцэнаграфія, відэасюжеты, касцюміраванне – асноўныя спосабы тэатралізацыі. Мастацка-сэнсавыя блокі. Тэатралізаваныя пралог і фінал. Саўндтрэк. Манціровачныя рэпетыцыі. Зводныя, прагонныя

рэпетыцыі. Вядучы (вядучыя) канцэрта і яго функцыі. Канферанс і канферансье. Разнастайнасці канферанса. Голас «па-за кадрам». «Non-стоп».

*Тэма 15. Этапы пастаноўкі канцэртнай праграмы*

Прагляд і адбор нумароў. Ініцыяцыя іх стварэння ў выпадку мастацкай неабходнасці. Рэжысура нумара і работа з кіраўнікамі мастацкіх калектываў. Аб'яднанне нумароў у мастацка-сэнсавыя блокі. Блокавая арганізацыя канцэртнага відовішча. Бесперапыннасць канцэртнай дзеі (супер-заслона, светлавая заслона, дадатковыя пляцоўкі, выкарыстанне валанцёраў-машыністаў сцэны). Уваход на сцэну і выхад з яе масавых калектываў. Асаблівасці рэпетыцыйнай працы. Завочны рэжысёрскі рэпетыцыйны працэс. Інтэрактыўная рэжысура нумароў. З'ява «самарэжысуры» і «хатняй рэжысуры» ў канцэртнай творчасці.

*Тэма 16. Планіровачнае вырашэнне дзейства*

Мізансцэна як адлюстраванне канфлікту, тэмпарытму, атмасферы. Спосабы запісу мізансцэн. Віды і характарыстыка мізансцэн розных відаў, іх выразных магчымасцей і недахопаў (франтальныя, дыяганальныя, кругавыя, кальцавыя, цэнтраімкненныя, цэнтрабежныя, сіметрычная, асіметрычная). Улік асаблівасцей успрымання мізансцэны гледачамі. Вузлавыя цэнтральныя мізансцэны. Апорная, пераходная, фінальная мізансцэны. Асаблівасці работы рэжысёра над масавай мізансцэнай. Мізансцэнічная рыфма.

*Тэма 17. Мантаж і яго асноўныя функцыі. Прыёмы мантажу*

Паняцце «мантаж». Мантажнае спалучэнне мантажных кампанентаў у цэласную мастацкую кампазіцыю. Мантаж у кіно, драматургіі і тэатралізаваным прадстаўленні. Асноўныя тыпы мантажу (паслядоўны, паралельны, асацыятыўны). Мантаж атракцыёнаў (па С. Эйзенштэйну). Мантажны план. Мантажны ліст.

*Тэма 18. Новыя формы і сучасныя тэхналогіі ў рэжысуры тэатралізаваных прадстаўленняў і свят*

Перформанс. Хэпенінг. Флэшмоб. Відэакантэнт. Відэадызайн. Відэамэпінг (3D-мэпінг). Камп'ютарная графіка. Піратэхніка. Лазерныя эфекты. Дакументальнае кіно і відэасюжэты як выразны сродак тэатралізаваных прадстаўленняў.

*Тэма 19. Фарміраванне задумы і кампазіцыя тэатралізаванага прадстаўлення, масавага свята*

Рэжысёрская задума свята як сістэма вызначэння асноўных пачатковых кампанентаў стварэння святочнага дзеяння. Змест і накіраванасць кампанентаў рэжысёрскай задумы свята.

Рэжысура як ідэйна-тэматычнае тлумачэнне сцэнарыя, арганізацыя дзеяння ў прадстаўленні, праца з выканаўцамі і ўдзельнікамі свята. Рэжысёрская рэалізацыя канфлікту. Праца рэжысёра з кампазітарам, мастаком, харэографам, драматургам. Устанаўленне агульнага разумення ідэйна-мастацкай сутнасці, увасобленай у пластычным, дэкаратыўным, музычным вырашэнні прадстаўлення, свята. Ідэйны і псіхалагічны змест масавага свята. Выразныя сродкі ў святе.

Пастановачны план свята і яго структура.

*Тэма 20. Мастацкі вобраз свята і яго адлюстраванне ў музычным, пластычным і архітэктурна-дэкаратыўным вырашэннях свята*

Мастацкі вобраз – форма метафарычнага мыслення ў мастацтве, якая раскрывае адну з'яву праз другую. Шматзначнасць, багацце, глыбіня мастацкага вобраза і яго індывідуалізаваны характар («агульнае праяўляецца ў індывідуальным і праз індывідуальнае», Ю. Бораў). Недагаворанасць мастацкага вобраза відовішча (прынцып nonfinito) – шлях да абуджэння творчай фантазіі гледача. Грунтоўнае спасціжэнне тэмы і асацыятыўнае мысленне рэжысёра – шлях да знаходжання і фіксацыі мастацкага вобраза пастаноўкі. Вербальнае вызначэнне мастацкага вобраза пастаноўшчыкам. Пошукі ўвасаблення мастацкага вобраза ў архітэктурна-дэкаратыўным, музычным і пластычным вырашэннях свята. Гарманічнае спалучэнне элементаў рэжысёрскага вырашэння – шлях да ўвасаблення мастацкага вобраза відовішча.

*Тэма 21. Выканаўца тэатралізаванага відовішча. Прыёмы актывізацыі аўдыторыі і іх выкарыстанне ў святах, прадстаўленнях*

Характарыстыка чатырох груп выканаўцаў: акцёр-выканаўца мастацкай часткі свята і прадстаўлення; мастацкія калектывы і салісты; рэальны герой; аўдыторыя. Асаблівасці рэжысёрскай працы з кожнай з груп.

Далучэнне патэнцыяльнай аўдыторыі ў падрыхтоўку прадстаўлення, свята як спосаб яе актывізацыі. Дыферэнцыраваныя тэхналогіі і асноўныя прыёмы актывізацыі глядацкай аўдыторыі: арганізацыя рэальнага сімвалічнага і рытуальнага дзеяння, стварэнне гульнявой сітуацыі,

калектыўнае выкананне песень, танцаў, фізічных практыкаванняў, арганізацыя садзейнічання героям тэатралізаванага прадстаўлення.

### *Тэма 22. Асаблівасці рэжысуры масавых сцэн у тэатралізаваным прадстаўленні і масавым свяце*

Пастаноўка масавых сцэн у прадстаўленні, свяце. Творчы і тэхналагічны аспекты пастановачнай работы. Рэжысёрскія прынцыпы мізансцэніравання ў тэатралізаваным святочным дзеянні на стадыёне, плошчы, вадзе і г. д.

Масавая сцэна як яскравы выразны сродак свята і адлюстраванне найбольш значных ідэй і пачуццяў мастацкага відовішча. Рэжысёрская задума масавых сцэн свята, прадстаўлення. Самастойная работа рэжысёра па падрыхтоўцы буйнамаштабных сцэн. Інструктаж членаў пастановачнай групы свята і работа з арганізацыямі, зацікаўленымі ў правядзенні свята. «Штабныя гульні» з членамі пастановачнай групы перад правядзеннем рэпетыцый. Асаблівасці правядзення рэпетыцый масавых сцэн свята, прадстаўлення. Тэхналогія пастаноўкі буйнамаштабных масавых фіналаў у канцэртах і тэатралізаваных прадстаўленнях.

### *Тэма 23. Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу святочных дзей. Віды рэпетыцый і іх функцыянальная накіраванасць*

Рэпетыцыя як творчы сумесны працэс рэжысёра з выканаўцамі розных відаў работ па падрыхтоўцы, папярэдняй распрацоўцы і ўвасабленні розных святочных дзей. Віды рэпетыцый і іх характарыстыка. Парадак правядзення і змест рэпетыцый. Асаблівасці работы рэжысёра з рознымі катэгорыямі ўдзельнікаў свята: аматарамі, прафесіяналамі, а таксама спецыфічнымі групамі выканаўцаў

Трыадзінства асобы рэжысёра па вызначэнні У. І. Неміровіча-Данчанкі. Арганізацыйныя і педагагічныя функцыі пастаноўшчыка падчас работы з аматарскімі калектывамі і выканаўцамі. Работа з прафесійнымі артыстамі і калектывамі. Пастановачная работа са спецыфічнымі групамі выканаўцаў: вайскоўцамі, спартсменамі, падлеткавымі, дзіцячымі калектывамі, з дзецьмі, маючымі адхіленні ў псіхафізічным развіцці.

### *Тэма 24. Прасторавыя і часовыя асаблівасці масавага свята*

Поліфанічнасць і адначасовасць развіцця святочнага дзеяння. Выкарыстанне архітэктурных і ландшафтных прыродных асаблівасцей

мясцовасці пры вызначэнні асноўных зон дзеяння свята. Прастора сцэнічная, відовішчная, ігравая зона, узаемадзеянне мастацкага фону і выканаўцы (акцёра).

### *Тэма 25. Асаблівасці рэжысуры тэатралізаваных відовішчаў на тэрыторыі мемарыяльных комплексаў і гістарычных помнікаў*

Беларусь – краіна замкаў. Гістарычнае архітэктурнае асяроддзе відовішча як паўнавартасны кампанент святочнай кампазіцыі. Дзяржаўная праграма «Замкі Беларусі» і дзейнасць устаноў культуры па захаванні нацыянальных гістарычных каштоўнасцей. Спалучэнне старажытнага асяроддзя і сучасных мультымедыйных тэхналогій як сродак змянення мастацкай парадыгмы відовішча. Спецыфіка пастановачнай работы ў асяроддзі гістарычных помнікаў і мемарыяльных комплексаў.

### *Тэма 26. Асаблівасці рэжысуры свят сучаснага горада і вёскі*

Асаблівасці рэжысуры свята ў горадзе поліфанічнай накіраванасці: стварэнне свята на дакументальнай аснове, размеркаванне святочных пляцовак у традыцыйных месцах святкавання. Вызначэнне галоўнай і другарадных сцэнічных пляцовак свята. Пераважная кампазіцыйная пабудова свята з яго пачаткам, кульмінацыяй і завяршэннем у адным месцы (на галоўнай пляцоўцы) і развіццём святочнай дзеі на другарадных сцэнічных пляцоўках. Стварэнне відовішчных і масава-гульнявых зон дзеяння свята. Арганізацыя самаакупных святочных дзей (прадстаўленні, канцэрты, гульнявыя латарэі і інш.).

Асаблівасці рэжысуры свята вёскі: стварэнне традыцыйнага месца святкавання; распрацоўка паэтапнага ўвасаблення свята ў адным месцы; увасабленне свята ў масава-гульнявой форме. Выкарыстанне ў святе мясцовага фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу, творчых калектываў, твораў сучасных мясцовых аўтараў.

## ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

*Дзённая форма навучання*

| Нумар раздзела, тэмы | Назва раздзела, тэмы | Колькасць аўдыторных гадзін | | | Колькасць гадзін КСР | Форма кантролю ведаў |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | лекцыі | практычныя заняткі | індывідуальныя заняткі | | |
| | ***Уводзіны*** | 2 | | | | |
| 1. | Тыпалогія тэатралізаваных і святочных дзей | 2 | | | 6 | кан-спект |
| 2. | Тэатралізаванае прадстаўленне на аснове падрыхтаваных нумароў | | 2 | 2 | 8 | прагляд нумароў |
| 3. | Рэжысура і арганізацыя сучаснага абраду, тэатралізаванага фальклорнага прадстаўлення | | 2 | 2 | | |
| 4. | Работа рэжысёра з дакументальным матэрыялам | | 2 | 4 | 14 | даклад |
| 5. | Рэжысура эстраднага прадстаўлення | | 2 | | | |
| 6. | Мастацкая структура нумара | | 2 | 4 | | |
| 7. | Нумары размоўнага жанру | | 2 | 2 | | |
| 8. | Нумары вакальна-эстраднага, пластыка-харэаграфічнага жанру ў структуры тэатралізаванага прадстаўлення | | 4 | 2 | 6 | прагляд нумароў |
| 9. | Стварэнне нумара на аснове літаратурнай крыніцы, твора вусна-паэтычнай творчасці | | 4 | 2 | 4 | прагляд нумароў |
| 10. | Эстрадна-цыркавыя, арыгінальныя нумары на аснове гратэскавых форм | | 2 | 2 | 8 | даклад |
| 11. | Пантаміма і клаўнада на эстрадзе. Стварэнне лялечнага нумара | | 2 | 4 | 6 | даклад |
| 12. | Пастановачная работа па ўвасабленні нумара | | 2 | | | |
| 13. | Канцэрт – як форма прадстаўлення. Віды і жанры канцэртаў. Асаблівасці | 2 | 4 | | 12 | даклад |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | рэжысуры тэатралізаванага канцэрта | | | | | |
| 14. | Выразныя сродкі рэжысуры канцэрта | | 2 | | | |
| 15. | Этапы пастаноўкі канцэртнай праграмы | | 2 | 4 | | |
| 16. | Планіровачнае вырашэнне дзейства | | 2 | 2 | | |
| 17. | Мантаж і яго асноўныя функцыі. Прыёмы мантажу | 2 | 2 | | | |
| 18. | Новыя формы і сучасныя тэхналогіі ў рэжысуры тэатралізаваных прадстаўленняў і свят | | 2 | | | |
| 19. | Фарміраванне задумы і кампазіцыя тэатралізаванага прадстаўлення, масавага свята | 2 | 2 | 4 | | |
| 20. | Мастацкі вобраз свята і яго адлюстраванне ў музычным, пластычным і архітэктурна-дэкаратыўным вырашэннях свята | | 2 | 2 | | |
| 21. | Выканаўца тэатралізаванага відовішча. Прыёмы актывізацыі аўдыторыі і іх выкарыстанне ў святах, прадстаўленнях | | 2 | 4 | 12 | рэферат |
| 22. | Асаблівасці рэжысуры масавых сцэн у тэатралізаваным прадстаўленні і масавым святе | | 2 | | 12 | рэферат |
| 28. | Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу святочных дзей. Віды рэпетыцый і іх функцыянальная накіраванасць | | 4 | | 6 | даклад |
| 24 | Прасторавыя і часовыя асаблівасці масавага свята | | 4 | | | |
| 25. | Асаблівасці рэжысуры тэатралізаваных відовішчаў на тэрыторыі мемарыяльных комплексаў і гістарычных помнікаў | | 4 | 4 | | |
| 26. | Асаблівасці рэжысуры свят сучаснага горада і вёскі | | 4 | 4 | | |
| | **Усяго...** | **8** | **64** | **10** | **20** | |

## ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

*Завочная форма навучання*

| Нумар раздзела, тэмы | Назва раздзела, тэмы | Колькасць аўдыторных гадзін | | | Колькасць гадзін для самастойнага вывучэння вучэбнага матэрыялу |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Лекцыі | Практычныя | Індывідуальныя | |
| | ***Уводзіны*** | | | | 2 |
| 1. | Тыпалогія тэатралізаваных і святочных дзей | 2 | | | 4 |
| 2. | Тэатралізаванае прадстаўленне на аснове падрыхтаваных нумароў | | | | 4 |
| 3. | Рэжысура і арганізацыя сучаснага абраду, тэатралізаванага фальклорнага прастаўлення | | 2 | | 4 |
| 4. | Работа рэжысёра з дакументальным матэрыялам | | | | 4 |
| 5. | Рэжысура эстраднага прадстаўлення | | | | 4 |
| 6. | Мастацкая структура нумара | | | | 4 |
| 7. | Нумары размоўнага жанру | | | | 4 |
| 8. | Нумары вакальна-эстраднага, пластыка-харэаграфічнага жанру ў структуры прадстаўлення | | 2 | | 4 |
| 9. | Стварэнне нумара на аснове літаратурнай крыніцы, твора вусна-паэтычнай творчасці | | 2 | | 6 |
| 10. | Эстрадна-цыркавыя, арыгінальныя нумары на аснове гратэскавых форм | | 2 | | 6 |
| 11. | Пантаміма і клаўнада на эстрадзе. Стварэнне лялечнага нумара | | | | 4 |
| 12. | Пастановачная работа па ўвасабленні нумара | | | | 6 |
| 13. | Канцэрт – як форма эстраднага прадстаўлення. Віды і жанры канцэртаў. Асаблівасці рэжысуры тэатралізаванага канцэрта | | | | 6 |
| 14. | Выразныя сродкі рэжысуры канцэрта | | | | 8 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 15. | Этапы пастаноўкі канцэртнай праграмы | | | | 8 |
| 16. | Планіровачнае вырашэнне дзейства | | | | 8 |
| 17. | Мантаж і яго асноўныя функцыі. Прыёмы мантажу | | | | 8 |
| 18. | Новыя формы і сучасныя тэхналогіі ў рэжысуры тэатралізаваных прадстаўленняў і свят | | | | 8 |
| 19. | Фарміраванне задумы і кампазіцыя тэатралізаванага прадстаўлення, масавага свята | | | | 8 |
| 20. | Мастацкі вобраз свята і яго адлюстраванне ў музычным, пластычным і архітэктурна-дэкаратыўным вырашэннях свята | | 2 | | 6 |
| 21. | Выканаўца тэатралізаванага відовішча. Прыёмы актывізацыі аўдыторыі і іх выкарыстанне ў святах, прадстаўленнях | | | | 8 |
| 22. | Асаблівасці рэжысуры масавых сцэн у тэатралізаваным прадстаўленні і масавым святе | | | 2 | 6 |
| 28. | Арганізацыя рэпетыцыйнага працэсу святочных дзей. Віды рэпетыцый і іх функцыянальная накіраванасць | | | | 6 |
| 24 | Прасторавыя і часовыя асаблівасці масавага свята | | | | 6 |
| 25. | Асаблівасці рэжысуры тэатралізаваных відовішчаў на тэрыторыі мемарыяльных комплексаў і гістарычных помнікаў | | 2 | | 4 |
| 26. | Асаблівасці рэжысуры свят сучаснага горада і вёскі | | | | 8 |
| | **Усяго** | **2** | **22** | **2** | **154** |

## ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

### Літаратура

*Асноўная*

1. Мордасов, А. А. Принципы режиссуры театрализованных представлений и праздников : учебное пособие / А. А. Мордасов. - Изд. 5-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2021. - 125, [2] с.

2. Шубина, И. Б. Драматургия и режиссура зрелищных форм. Соучастие в зрелище, или Игра в миф : учебно-методическое пособие / И. Б. Шубина. - Изд. 4-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, [2020]. - 238, [1] с.

*Дадатковая*

3. Андрейчук, Н. М. Основы профессионального мастерства сценариста массовых праздников : учебное пособие / Н. М. Андрейчук. - Изд. 6-е, стер. - Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, 2021. - 231 с.

4. Камінскі, А. Я. Рэжысура традыцыйнага абраду : вучэб.-метад. дапам. / А. Я. Камінскі. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2009. – 112 с.

5. Шароев, И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений : учебник для студентов театр. высш. учеб. заведений / И. Г. Шароев. – Изд. 3-е, испр. – М.: РАТИ-ГИТИС, 2009. – 336 с

## Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне

*Мэта:* павышэнне ўзроўню прафесійнай кампетэнтнасці будучага спецыяліста праз сфармаванасць дастатковай ступені падрыхтаванасці студэнтаў да самастойнай працы.

*Задачы:*

– выпрацоўка ў студэнта навыкаў прадуктыўнай дзейнасці, інавацыйна-творчага і культуралагічнага мыслення, пазнавальных здольнасцей;

– паглыбленае вывучэнне дысцыпліны «Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў і свят»;

– актывізацыя самаразвіцця і матывацыі самарэалізацыі студэнта.

У шэрагу эфектыўных педагагічных *методык і тэхналогій*, якія садзейнічаюць набыццю ведаў і вопыту самастойнага вырашэння разнастайных задач, неабходна вылучыць:

– тэхналогіі праблемнага модульнага навучання;

– камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусія, прэс-канферэнцыя, вучэбныя дэбаты);

– гульнявыя тэхналогіі, у рамках якіх студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, імітацыйных гульнях і інш.

Асноўныя *формы* арганізацыі самастойнай працы студэнтаў:

– экспрэс-апытанне па прачытанай лекцыі;

– падбор і вывучэнне літаратурных крыніц, падрыхтоўка тэматычных аглядаў па перыёдыцы;

– рэфераты, аналіз навуковых і навукова-публіцыстычных артыкулаў;

– падрыхтоўка да ўдзелу ў навукова-практычных канферэнцыях;

– самастойная адпрацоўка практычных навыкаў з выкарыстаннем відэаматэрыялаў;

– тэсты;

– кантрольныя апытванні, кантрольныя работы;

– пісьмовыя справаздачы па аўдыторных (дамашніх) практычных практыкаваннях;

– паказ;

– пастаноўка нумара, эцюда, спектакля.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя крэдытна-модульныя сістэмы вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы.

## Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Метады вуснай дыягностыкі (апытанне, дыскусіі, дыспуты па ведах, атрыманых на занятках, аналіз задумы прагледжаных творчых работ).

Метады практычнай дыягностыкі (складанне і правядзенне заняткаў, удзел у агульнай справе рэпетыцыйнага працэсу гульнявой праграмы, абраду, эстрадных нумароў, тэатралізаванага прадстаўлення, свята; выкананне вучэбна-творчых заданняў выкладчыка).

Метады графічнай дыягностыкі (пісьмовая работа, рэферат, дзе змяшчаюцца рэжысёрская эксплікацыя, сцэнарны план, літаратурны сцэнарый, мізансцэнаванне дзеянняў; стварэнне мультымедыйнай прэзентацыі па выбранай тэме).

Інтэрактыўныя метады дыягностыкі (творчы паказ, ролевыя гульні, сітуацыйныя задачы, выступленне на ўніверсітэцкіх, гарадскіх і рэспубліканскіх сцэнічных пляцоўках з падрыхтаванымі гульнявымі праграмамі, абрадам, эстраднымі нумарамі, тэатралізаваным прадстаўленнем, святам).

Для выніковай дыягностыкі ўзроўню ведаў, уменняў і навыкаў студэнтаў, атрыманых у працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Рэжысура тэатралізаваных прадстаўленняў” праводзіцца залік і экзамен.